

La Ilíada i l'Odissea

Codi: 104206

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503702 Ciències de l'Antiguitat	OB	2	2

Professor/a de contacte

Nom: Carlos Varias García

Correu electrònic: Carlos.Varias@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

És imprescindible haver aprovat les assignatures *Elements de llengua grega* i *Textos narratius grecs* del 1er curs del Grau en Ciències de l'Antiguitat, i és recomanable haver cursat l'assignatura *Historiografia i Filosofia Gregues* en el primer semestre del 2on curs.

Objectius

L'assignatura s'inclou dins la matèria "Filologia Grega", i és obligatòria del 2on curs.

L'assignatura tracta els orígens i les característiques de la poesia èpica grega, i la seva continuïtat, mitjançant l'estudi dels dos grans poemes èpics grecs de l'Antiguitat: la *Ilíada* i l'*Odissea* d'Homer, amb els que s'inicia la literatura grega. Es traduirà una selecció de passatges dels poemes homèrics, extrets del llibre: *Antología de la Ilíada y de la Odissea*, de M. S. Ruipérez i col·laboradors.

En finalitzar el curs, l'estudiant ha de ser capaç de traduir i comentar correctament passatges de les dues obres homèriques, identificar les característiques temàtiques i formals de la poesia èpica grega, i valorar l'aportació dels poemes homèrics al llegat cultural occidental. A més, l'estudiant haurà de explicar amb detall els continguts de les dues lectures obligatòries en traducció: la *Ilíada* d'Homer i la *Teogonia* d'Hesíode, autor que s'explicarà més breument a classe.

Competències

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i comprensió dels textos grecs i llatins.
- Comentar un text literari aplicant-hi coneixements sobre gèneres, mètrica i estilística.
- Expressar-se oralment i per escrit en el llenguatge específic de la història, de l'arqueologia i de la filologia, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Interpretar textos escrits en llatí i en grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els components morfosintàctics d'un text grec, identificant els que són propis d'un gènere literari o d'un dialecte determinat.
2. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
3. Elaborar un comentari mètric d'un text grec en vers.
4. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
5. Explicar el context de les obres literàries, els personatges i els temes i tòpics que s'han transmès a la tradició posterior.
6. Extreure informació dels textos grecs i llatins sobre aspectes de realia especialment relacionats amb el seu context històric i cultural.
7. Identificar en els textos grecs les característiques d'un determinat gènere literari.
8. Traduir fragments de les obres gregues proposades.

Continguts

A. Temari

I. Introducció a la poesia èpica grega

1. Orígens de l'èpica grega. Aedes i rapsodes.
2. La tradició oral. La dicció formular.
3. La llengua de l'èpica.
4. El marc històric de l'epopeia grega.
5. Els poemes del Cicle Èpic i altres poemes heroics.

II. Els poemes homèrics: *Ilíada*, *Odissea*

1. La qüestió homèrica: el problema de la composició dels poemes homèrics.
2. Estructura i contingut de la *Ilíada*.
3. Estructura i contingut de l'*Odissea*.
4. Les societats homèriques i els seus valors culturals.
5. Altres poemes atribuïts a Homer.
6. Transmissió, edicions modernes i pervivència d'Homer.

III. Els Himnes homèrics

IV. Hesíode

B. Selecció de passatges per traduir

1. Il.1.1-244: invocació inicial; la pesta; enfrontament entre Aquil·les i Agamèmnon; la còlera d'Aquil·les.
2. Il.6.399-413 i 429-502: comiat d'Hèctor i Andròmaca.
3. Il.22.248-366: combat singular entre Hèctor i Aquil·les; mort d'Hèctor.
4. Od.1.1-27: invocació inicial; els déus es reuneixen a l'Olimp.
5. Od.9.353-414: Odisseu i el Ciclop Polifem.
6. Od.21.404-434: Odisseu supera la prova de l'arc.

Metodologia

La metodologia docent d'aquesta assignatura consistirà en combinar les explicacions teòriques de cadascun dels punts del temari amb la traducció de la selecció dels passatges esmentats.

Les classes presencials seran eminentment pràctiques. El professor dedicarà temps a:

1. Llegir, traduir i comentar la selecció de textos proposada.
2. Proporcionar als estudiants mecanismes que els permetin augmentar progressivament el volum de text traduït.
3. Corregir els textos traduïts diàriament pels estudiants, individualment o en grup.
4. Comentar el contingut lingüístic, literari i sociocultural dels textos traduïts, amb èmfasi singular als aspectes relatius a la seva tradició posterior.
5. Explicar continguts que ajudin a contextualitzar el text.

L'estudiant s'haurà de responsabilitzar de dur diàriament el text proposat per a la traducció i el comentari.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposició dels continguts teòrics de l'assignatura	12	0,48	5, 6, 7
Exàmens parcials de traducció (3)	4,5	0,18	1, 3, 4, 5, 6, 8
Realització d'exercicis de traducció i comentari	28,5	1,14	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Consulta de bibliografia complementària	5	0,2	2, 5, 6, 7
Traduccions supervisades	10	0,4	1, 3, 4, 8
Tutories en grups reduïts	15	0,6	1, 3, 5, 6, 7, 8
Tipus: Autònomes			
Lectura i ressenya d' <i>Ilíada</i> d'Homer	25	1	2, 4, 5, 6, 7
Lectura i ressenya de <i>Teogonia</i> d'Hesíode	15	0,6	2, 4, 5, 6, 7
Realització d'exercicis i traduccions	35	1,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Avaluació

L'avaluació d'aquesta assignatura es farà prenent com a referència les activitats d'avaluació que consten en el quadre inferior.

És molt important que l'estudiant tingui en compte que l'avaluació també contempla l'assistència regular a classe i la realització i valoració dels exercicis, traduccions i qüestions diverses proposades a classe en els terminis establerts pel professor, per tal de demostrar la comprensió i aplicació dels continguts explicats a classe.

Aquell estudiant que hagi presentat dues de les activitats d'avaluació, una d'elles un dels tres exàmens de textos, no podrà renunciar a ser avaluat; en altres paraules, no tindrà un "No Avaluable" com a qualificació final.

És requisit imprescindible treure una nota mínima de 4 en cadascuna de les activitats d'avaluació per fer la mitjana ponderada de totes les notes que conformen la qualificació final, mitjana que ha d'arribar a 5 per aprovar l'assignatura. A la recuperació, només es podran presentar els estudiants que tinguin suspès algun examen o ressenya amb una nota inferior a 4, o bé no hagin arribat a 5 en la mitjana ponderada. Només es podrà recuperar, com a màxim, la nota de dos exàmens de textos, a més a més de les ressenyes. La nota màxima final de qualsevol examen de recuperació o qualsevol ressenya que es lliuri el dia de la recuperació serà 5.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa a classe	10%	0	0	1, 3, 6, 7, 8
Examen de traducció amb diccionari i comentari mètric i literari d'un text d'Homer no traduït a classe (1er parcial)	25%	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Examen de traducció amb diccionari i comentari mètric i literari d'un text d'Homer no traduït a classe (2on parcial)	25%	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Examen de traducció sense diccionari i comentari literari i sociocultural de textos traduïts a classe	20%	0	0	1, 4, 5, 6, 7, 8
Ressenya de la Ilíada d'Homer	10%	0	0	2, 4, 5, 6, 7
Ressenya de la Teogonia d'Hesíode	10%	0	0	2, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Manual d'utilització obligatòria

Ruipérez, M.S. y colaboradores, *Antología de la Ilíada y de la Odisea*, Madrid: Fundación Pastor de Estudios Clásicos 1990 [disponible en pàgina web: interclassica.um.es (secció "hemeroteca") o en fundacionpastor.e.telefonica.net].

Bibliografia bàsica

Carlier, P., *Homero*, Madrid 2005.

Guzmán Guerra, A., *Manual de métrica griega*, Madrid 1997.

Lesky, A., "La epopeya homérica" en *Historia de la literatura griega*, Madrid 1969, pp. 31-113.

López Eire, A., "Homero" en J. A. López Férez (ed.), *Historia de la literatura griega*, Madrid 1988, pp. 33-65.

Varias, C., "La poesía épica", Madrid: <http://www.liceus.com>, 2005. 21 pág. ISBN: 84-9822-192-7.

Varias, C., "Los poemas homéricos: *Ilíada*, *Odisea*. Los *Himnos homéricos* y la *Batracomiomaquia*", Madrid: <http://www.liceus.com>, 2005. 24 pág. ISBN: 84-9822-200-1.

Varias, C., "Hesíodo", Madrid: <http://www.liceus.com>, 2008. 20 pág. ISBN: 978-84-9822-769-7.

- Adrados, F. R.; Fernández-Galiano, M.; Gil, L.; Lasso de la Vega, J. S., *Introducción a Homero*, Madrid 1963.
- Cabrera, Paloma; Olmos, R. (coord.), *Sobre la Odisea: visiones desde el mito y la arqueología*, Madrid 2003.
- Cairns, D. L. (ed.), *Oxford readings in Homer's Iliad*, Oxford, 2001.
- Carter, Jane B.; Morris, Sarah P. (eds.), *The Ages of Homer. A Tribute to Emily Townsend Vermeule*, Austin 1995.
- Chantraine, P., *Grammaire homérique*, tome I: *Phonétique et morphologie*, tome II: *Syntaxe*. Nouvelle édition revue et corrigée par Michel Casevitz. Paris 2013-2015.
- Crespo, E., *Elementos antiguos y modernos en la prosodia homérica*, Salamanca 1977.
- Deger-Jalkotzy, Sigrid; Lemos, Irene (eds.), *Ancient Greece: From the Mycenaean Palaces to the Age of Homer*, Edinburgh 2006.
- Edwards, M., *Homer, Poet of the Iliad*, Baltimore and London 1987.
- Efstathiou, A.; Karamanou, Ioanna (eds.), *Homeric Receptions Across Generic and Cultural Contexts*, Berlin 2016.
- Finley, M. I., *El món d'Ulisses*, Barcelona 1985².
- Foley, J. M. (ed.), *A Companion to Ancient Epic*, Oxford 2009.
- Fowler, R. (ed.), *The Cambridge Companion to Homer*, Cambridge 2004.
- Griffin, J., *Homero*, Madrid 1984.
- Heubeck, A.; West, Stephanie; Hainsworth, J. B.; Hoekstra, A.; Russo, J.; Fernández-Galiano, M., *A Commentary on Homer's Odyssey*, 3 vols., Oxford 1988-1992.
- Latacz, J., *Troya y Homero. Hacia la resolución de un enigma*, Barcelona 2003.
- Létoublon, Françoise (ed.), *Hommage à Milman Parry. Le style formulaire de l'épopée homérique et la théorie de l'oralité poétique*, Amsterdam 1997.
- Kirk, G. S. (ed.), *The Iliad: A Commentary*, 6 vols., Cambridge 1985-1993.
- Morris, I.; Powell, B. (eds.), *A New Companion to Homer*, Leiden-New York-Köln 1997.
- Morris, Sarah P.; Laffineur, R. (eds.), *EPOS. Reconsidering Greek Epic and Aegean Bronze Age Archaeology. Proceedings of the 11th International Aegean Conference, Los Angeles, 20-23 April 2006 (= Aegaeum 26)*, Liège-Austin 2007.
- Mylonas Shear, Ione, *Tales of Heroes. The Origins of the Homeric Texts*, New York-Athens 2000.
- Mylonas Shear, Ione, *Kingship in the Mycenaean World and Its Reflections in the Oral Tradition*, Philadelphia 2004.
- Nagy, G., *The Best of the Achaeans. Concepts of the Hero in Archaic Greek Poetry*, Baltimore-London 1999.
- Nagy, G., *Homer's text and language*, Urbana-Chicago 2004.
- Parry, A. (ed.), *The Making of Homeric Verse. The Collected Papers of Milman Parry*, Oxford 1971.
- Pòrtulas, J., *Introducció a la Ilíada. Homer, entre la història i la llegenda*, Barcelona 2009.

Sherratt, Susan; Bennet, J. (eds.), *Archaeology and Homeric Epic*, Oxford 2017.

Vidal-Naquet, P., *El món d'Homer*, Barcelona 2002.

Traduccions d'Iliada i de Teogonia

Hesíode, *Teogonia*. Traducció de Francesc J. Cuartero Iborra. Martorell:Adesiara, 2012.

Hesíode, *Teogonia. Els treballs i el dies*. Introducció, traducció i notes de Joan Castellanos i Vila. Barcelona: La Magrana, 1999.

Hesíodo, *Obras y fragmentos*. Introducción, traducción y notas de Aurelio Pérez Jiménez y Alfonso Martínez Díez. Madrid: Gredos, 1978.

Hesíodo, *Teogonía; Trabajos y Días; Escudo; Certamen*. Introducción, traducción y notas de Adelaida Martín Sánchez y Mª Ángeles Martín Sánchez. Madrid: Alianza Editorial, 2000.

Homer, *La Ilíada*. Introducció, traducció i notes de Joan Alberich. Barcelona: La Magrana, 1999³.

Homero, *Ilíada*. Edición y traducción de Antonio López Eire. Madrid: Cátedra, 1989.

Homero, *Ilíada*. Traducción, prólogo y notas de Emilio Crespo. Madrid: Gredos, 1991.